

Věc C-393/20

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce

Datum doručení:

18. srpna 2020

Předkládající soud:

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie (Polska)

Datum předkládacího rozhodnutí:

7. srpna 2020

Žalobci

T.B. a D. sp. z o.o.

Žalovaná:

G. I. A/S

Anonymizovaná verze

[OMISSIS]

USNESENÍ

7. srpna 2020

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie V Wydział Gospodarczy (Okresní soud Krakov-centrum – V. oddělení hospodářské) [OMISSIS] [složení]

po jednání [OMISSIS] [údaje týkající se řízení] konaném dne 7. srpna 2020 v Krakově

ve spojených věcech

T. B. a D. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (společnost s ručením omezením) se sídlem v J.

proti G. I. A/S se sídlem v K. (Dánské království)

o žalobě na zaplacení

rozhodl takto:

I. Soudnímu dvoru Evropské unie se na základě článku 267 [SFEU] pokládají následující předběžné otázky:

- 1) Musí být čl. 13 odst. 2 ve spojení s čl. 11 odst. 1 písm. b) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech vykládán v tom smyslu, že se ho může dovolávat osoba, která nabyla nárok na náhradu škody výměnou za služby, jež osobě přímo poškozené při dopravní nehodě poskytla v souvislosti se vzniklou škodou, avšak neprovozuje profesionální činnost v oblasti vymáhání nároků na náhradu škody od pojistitelů, a která podala k soudu místa svého sídla žalobu proti pojistiteli, s nímž má viník nehody sjednané povinné ručení a který má sídlo na území jiného členského státu?
- 2) Musí být čl. 7 bod 2 nebo článek 12 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech vykládán v tom smyslu, že se ho osoba, která na základě smlouvy o postoupení nabyla pohledávku od osoby poškozené při dopravní nehodě, může dovolávat za účelem podání žaloby k soudu členského státu místa události z titulu povinného ručení proti pojistiteli, s nímž má viník dopravní nehody sjednané pojištění a který má sídlo na území jiného členského státu, než ve kterém k nehodě došlo?

[OMISSIS] [údaje týkající se řízení]

Odůvodnění

usnesení ze dne 7. srpna 2020

I. Předmět sporu a skutkový stav:

1. Předmětem řízení ve spojených věcech jsou nároky dvou podnikatelů: T. B. a D. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (společnosti s ručením omezeným) se sídlem v J. proti žalované G. I. A/S se sídlem v K. (Dánsko). V obou spojených věcech se žalobci domáhají náhrady škody v důsledku dopravních nehod zaviněných osobami, které mají sjednáno pojištění u žalované.
2. Věc [OMISSIS] [č. 1]
 - 2.1. Žalobou ze dne 19. října 2018 se T. B. domáhal, aby bylo žalované uloženo zaplatit mu částku 501 PLN. V odůvodnění žaloby uvedl, že dne 12. prosince 2017 došlo k dopravní nehodě, v jejímž důsledku byla způsobena škoda na

vozidle ve vlastnictví poškozeného K. W. Z dokumentů přiložených k žalobě vyplývá, že k události došlo v K. (Polsko), vozidla, která se střetla, jsou registrována na území Polska a řidiči vozidel jsou polskými státními příslušníky. Škúdce – P. P. – měl sjednáno povinné ručení s žalovanou pojišťovnou. Žalovaná vyplatila z titulu náhrady škody částku 1 301,17 PLN. Dle názoru žalobce byla náhrada podhodnocená. Žalobce, který se v rámci své profesionální činnosti zabývá oceňováním rizik a prováděním odhadů vzniklých ztrát, nabyt nárok na další část náhrady škody od poškozeného na základě smlouvy o postoupení pohledávky.

2.2. Zástupce žalované v žalobní odpovědi navrhl zamítnutí žaloby vzhledem k nepřislusnosti vnitrostátních soudů. Žalovaná se odvolala na argumentaci v rozsudku Soudního dvora ze dne 31. ledna 2018, C-106/17. Vzhledem k tomu, že se žalobce v rámci své profesionální činnosti zabývá nabýváním nároků na náhradu škody, nemůže podle žalované využít speciální ochrany v podobě *forum actoris* a musí pojistitele žalovat u soudu příslušného podle jeho sídla. Žalovaná předložila řadu rozhodnutí polských obecných soudů vydaných na podkladě podobného skutkového stavu^[OMISSIS] [odkaz na vnitrostátní judikaturu].

2.3. V dopise ze dne 24. července 2019 žalobce poukázal na to, že na území Polska vystupuje žalovaná prostřednictvím C. P. sp. z o.o. (společnost s ručením omezeným), což zakládá příslusnost vnitrostátních soudů. Z článku 12 nařízení č. 1215/2012 navíc vyplývá, že pojistitel může být žalován u soudu místa, v němž nastala událost.

3. Věc [OMISSIS] [č. 2]

3.1. Žalobou ze dne 8. května 2019 se D. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (společnost s ručením omezeným) se sídlem v J. domáhala, aby bylo žalované uloženo zaplatit jí částku 1 626,95 PLN. V odůvodnění žaloby žalobkyně uvedla, že dne 7. července 2017 došlo k dopravní nehodě, v jejímž důsledku byla způsobena škoda na vozidle ve vlastnictví poškozených M. a E. C. Viník nehody má s žalovanou pojišťovnou sjednáno povinné ručení. Z dokumentů přiložených k žalobě vyplývá, že k události došlo v Š. (Polsko), vozidla, která se střetla, jsou registrována na území Polska a řidiči vozidel jsou polskými státními příslušníky. Poškození si na dobu opravy vozidla pronajali u žalobkyně náhradní vozidlo. Žalovaná zpochybnila výši nákladů na nájem náhradního vozidla, které činily 2 558,40 PLN, a z tohoto titulu vyplatila pouze částku 931,45 PLN. Dne 4. března 2019 uzavřeli poškození s žalobkyní smlouvu o postoupení pohledávky z titulu nákladů na nájem náhradního vozidla.

3.2. Zástupce žalované v žalobní odpovědi navrhl zamítnutí žaloby vzhledem k nepřislusnosti vnitrostátních soudů. Žalovaná se odvolala na argumentaci v rozsudku Soudního dvora ze dne 31. ledna 2018, C-106/17. Vzhledem k tomu, že se žalobkyně v rámci své profesionální činnosti zabývá nabýváním nároků na náhradu škody, nemůže podle žalované využít možnosti podat žalobu u soudu v jiném členském státě, než ve kterém má pojistitel sídlo. Na podporu svého

tvrzení předložila žalovaná řadu rozhodnutí obecných soudů vydaných na podkladě podobného skutkového stavu.

3.3. V dopisech ze dne 3. prosince 2019 a 4. března 2020 žalobkyně uvedla, že ji nelze považovat za subjekt rovnocenný žalované. Žalobkyně je totiž pouze autoopravnou, která nabízí možnost přímého finančního vypořádání ceny mezi autoopravnou a pojišťovnou. Nezabývá se skupováním nároků na náhradu škody za účelem jejich soudního vymáhání. Žalovaná, která své služby poskytuje na území Polska, musí počítat s tím, že poškozeným a subjektům jednajícím jejich jménem musí být umožněno vymáhání nároků u vnitrostátního soudu. Žalobkyně rovněž uvedla, že soudní příslušnost vyplývá z článku 12 nařízení č. 1215/2012.

3.4 Na jednání dne 31. července 2020 zástupce žalobkyně zdůraznil, že v případě zamítnutí žaloby se poškození ocitnou v obtížné situaci. S ohledem na obtíže spojené s vymáháním nároků v zahraničí totiž nebudou autoopravný nabízet služby, při nichž dochází k přímému finančnímu vypořádání ceny mezi autoopravnou a pojišťovnou. Vyplacení náhrady škody zahraničním pojistitelem trvá několik měsíců a poškození za současné situace často sami nemají k dispozici prostředky na opravu vozidla nebo na vypůjčení náhradního vozidla.

II. Právní rámec

Unijní právo

4. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2012, L 351, s. 1; dále jen nařízení č. 1215/2012).

4.1. Článek 4 odst. 1:

Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště v některém členském státě, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.

4.2. Článek 5 odst. 1:

Osoby, které mají bydliště v některém členském státě, mohou být u soudů jiného členského státu žalovány pouze na základě pravidel stanovených v oddílech 2 až 7 této kapitoly.

4.3. Článek 7 bod 2:

Osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být v jiném členském státě žalována (...) ve věcech týkajících se deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události.

4.4. Článek 8 bod 2:

Osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být též žalována, jedná-li se o žalobu o záruku nebo o intervenční žalobu, u soudu, u něhož byla podána původní žaloba, ledaže by toto řízení bylo zahájeno pouze proto, aby tato osoba byla odňata soudu, který je pro ni příslušný.

4.5. Článek 11 odst. 1 písm. b):

Pojistitel, který má bydliště v některém členském státě, může být žalován (...) v jiném členském státě v případě žaloby podané pojistníkem, pojištěným nebo oprávněnou osobou u soudu místa bydliště žalobce;

4.6. Článek 11 odst. 2:

Nemá-li pojistitel bydliště v žádném členském státě, avšak má v některém členském státě pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu, je s ním při sporech vyplývajících z jejich provozu jednáno tak, jako by měl bydliště v tomto členském státě.

4.7. Článek 12:

Ve věcech pojištění odpovědnosti nebo pojištění nemovitostí může být pojistitel kromě toho žalován u soudu místa, v němž nastala škodná událost. Totéž platí, jsou-li v téže pojistné smlouvě pojištěny a stejnou škodnou událostí postiženy movité věci i nemovitosti.

4.8. Článek 13:

1. Ve věcech pojištění odpovědnosti může být pojistitel žalován i u soudu, u něhož je podána žaloba poškozeného proti pojištěnému, pokud je to přípustné podle práva tohoto soudu.

2. Na žalobu, kterou poškozený podává přímo proti pojistiteli, se použijí články 10, 11 a 12, je-li taková přímá žaloba přípustná.

Polské právo

5. Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (Občanský zákoník ze dne 23. dubna 1964, Sbírka 1964, částka 16, č. 93)

5.1. Článek 509:

1. Věřitel může bez souhlasu dlužníka postoupit pohledávku třetí osobě (postoupení), pokud to není v rozporu se zákonem, smluvní podmínkou nebo povahou závazkového vztahu.

2. S postoupenou pohledávkou přecházejí na postupníka všechna související práva, zejména nárok na splatné a dosud neuhrazené úroky.

5.2. Článek 822 odst. 4:

Oprávněný z titulu náhrady újmy, která mu vznikla v důsledku události spadající do rámce pojištění občanskoprávní odpovědnosti, může svůj nárok uplatnit přímo proti pojistiteli.

III. Důvody pro položení předběžných otázek

Obecné poznámky

6. Spojené věci mají společné to, že se týkají dopravních nehod nastalých na území Polska, kterých se účastnili výlučně polští státní příslušníci a v nichž se střetla výlučně vozidla registrovaná v Polsku. Žalobci jsou subjekty, jež nabyly nárok na zaplacení náhrady škody na základě smlouvy o postoupení pohledávky.
7. V Polsku je obecnou praxí, že osoby poškozené v dopravních nehodách, kdy jsou škody vypořádávány z povinného ručení škůdce, využívají služeb autoopraven a subjektů pronajímajících náhradní vozidla, při nichž dochází k přímému finančnímu vypořádání ceny mezi daným subjektem a pojišťovnou, tzn. že subjekty poskytující tyto služby uplatňují náhradu škody přímo proti pojistiteli škůdce.
8. Okolností, jež vyvolává pochybnosti z hlediska příslušnosti vnitrostátních soudů, je skutečnost, že pojistitelem, u něhož měli škůdci sjednáno povinné ručení, byla společnost G. I. A/S se sídlem v Dánsku. Tento pojistitel nemá na území Polska pobočku, zastoupení ani jinou provozovnu, takže čl. 11 odst. 2 nařízení č. 1215/2012 nezakládá příslušnost vnitrostátních soudů. Žalovaný pojistitel nabízel polským státním příslušníkům uzavření pojistných smluv prostřednictvím společnosti s ručením omezeným P. se sídlem v Ž.

K první otázce

9. Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že účelem odkazu učiněného v čl. 13 odst. 2 nařízení č. 1215/2012 je doplnit do výčtu žalobců obsaženého v čl. 11 odst. 1 písm. b) tohoto nařízení osoby, kterým vznikla újma, aniž je okruh těchto osob omezen na osoby, kterým vznikla újma bezprostředně (rozsudek ze dne 31. ledna 2018, Hofsoe, C-106/17, EU:C:2018:50, bod 37 a citovaná judikatura).
10. Soudní dvůr rovněž uvedl, že výjimky ze zásady příslušnosti soudu místa bydliště žalovaného se musí používat pouze výjimečně a musí být vykládány striktně. Z výše uvedeného vyplývá, že pokud jde o vztahy mezi podnikateli v odvětví pojišťovnictví, z nichž ani o jednom nelze mít za to, že je vzhledem k jinému ve slabším postavení, není žádná zvláštní ochrana odůvodněna (rozsudek ze dne 31. ledna 2018, Hofsoe, C-106/17, EU:C:2018:50, body 40 a 42 a citovaná judikatura).
11. V judikatuře Soudního dvora schází přesná definice „poškozeného“ ve smyslu čl. 13 odst. 2 nařízení č. 1215/2012. Je však poukazováno na to, že ochranná funkce, kterou plní čl. 13 odst. 2 nařízení č. 1215/2012 ve spojení s jeho čl. 11 odst. 1

písm. b), znamená, že působnost zvláštních pravidel pro určení příslušnosti obsažených v těchto ustanoveních nemá být rozšiřována na osoby, u nichž tato ochrana není odůvodněna (viz rozsudky ze dne 13. července 2000, Group Josi, C-412/98, EU:C:2000:399, body 65 a 66; ze dne 26. května 2005, GIE Réunion européenne a další, C-77/04, EU:C:2005:327, bod 20; ze dne 17. září 2009, Vorarlberger Gebietskrankenkasse, C-347/08, EU:C:2009:561, bod 41).

12. Žalobkyně – D. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (společnost s ručením omezeným) se sídlem v J. – s poukazem na rozsudek ve věci C-106/17 uvádí, že neprovozuje profesionální činnost v odvětví pojištění ani v oblasti vymáhání nároků na náhradu škody od pojistitelů v postavení smluvního postupníka. Hlavním předmětem činnosti žalobkyně je poskytování služeb v oblasti odstraňování automobilových škod a pronájem náhradních vozidel. Dodatečně však žalobkyně v rámci odstraňování škod, kdy k dochází k přímému finančnímu vypořádání ceny mezi ní a pojišťovnou, vymáhá platby dlužných náhrad od pojistitelů.
13. Podle bodu 15 odůvodnění nařízení č. 1215/2012 by pravidla pro určení příslušnosti měla být vysoce předvídatelná a měla by vycházet ze zásady, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného.
14. Soud si tedy klade otázku, podle jakých kritérií je třeba posuzovat, zda je daný subjekt „slabší stranou“, takže může být uznán za poškozeného ve smyslu čl. 13 odst. 2 nařízení č. 1215/2012 a dovolávat se pravidla příslušnosti podle čl. 11 odst. 1 písm. b) téhož nařízení. Zvláště vyvstává otázka, zda stačí posoudit to, zda činnost provozovaná daným subjektem v odvětví pojištění má hlavní, a nikoli vedlejší charakter, nebo zda jsou relevantní též jiné faktory, jako jsou disponibilní zásoby a rozsah další provozované hospodářské činnosti.
15. S ohledem na rozcházející se judikaturu obecných soudů a na zásadní význam otázky příslušnosti by dle názoru předkládajícího soudu bylo zapotřebí přesně vymezit, jaké subjekty mohou být považovány za poškozené ve smyslu čl. 13 odst. 2 nařízení č. 1215/2012. Takovým kritériem by mohl být například nabývací titul nároku. Při použití takového kritéria by se vycházelo z toho, že se subjekty, které se rozhodnou nabýt daný nárok na základě konsensuální smlouvy, nemohou dovolávat pravidla pro určení příslušnosti vyplývajícího z čl. 13 odst. 2 ve spojení s čl. 11 odst. 1 písm. b) nařízení č. 1215/2012.

Ke druhé otázce

16. Zatímco se první předběžná otázka týká výlučně žalobkyně v jedné ze spojených věcí, a to společnosti D. spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (společnosti s ručením omezeným) se sídlem v J., je druhá otázka obecného charakteru a týká se obou spojených věcí.
17. Soud si klade otázku, zda se osoba, jež nabyla na základě smlouvy o postoupení nárok na vyplacení náhrady škody od pojistitele, u něhož škůdce sjednal povinné ručení, může dovolávat shora uvedených ustanovení čl. 7 bodu 2 a článku 12

nařízení č. 1215/2012 za účelem uplatnění nároků před soudem místa škodné události.

18. Článek 7 bod 2 nařízení č. 1215/2012 upravuje možnost, aby osoba mající sídlo v členském státě byla ve věcech týkajících se deliktní odpovědnosti žalována u soudu místa, kde došlo ke škodné události. Lze tedy vycházet z toho, že toto ustanovení platí také pro spory, v nichž právní nástupce osoby přímo poškozené vystupuje proti subjektu, který za deliktní jednání odpovídá (například proti pojistiteli)^[OMISSIS] [odkaz na vnitrostátní judikaturu].
19. Pochybnosti ohledně použitelnosti uvedeného hraničního určovatele však vyplývají z toho, že odpovědnost pojistitele má základ v pojistné smlouvě uzavřené se škůdcem. Otázku příslušnosti ve věcech pojištění navíc upravují články 10 až 16 nařízení č. 1215/2012.
20. Žalobci ve spojených věcech uvádějí, že příslušnost soudu místa události v předmětných věcech vyplývá z článku 12 nařízení č. 1215/2012, podle kterého může být pojistitel ve věcech pojištění odpovědnosti žalován u soudu místa, v němž nastala škodná událost. Tento názor byl ve věcech s obdobným skutkovým stavem sdílen v judikatuře polských obecných soudů^[OMISSIS] [odkaz na vnitrostátní judikaturu]. Na druhé straně se však poukazuje na to, že ustanovení článku 12 nařízení č. 1215/2012 je třeba vykládat ve spojení s čl. 13 odst. 2 téhož nařízení. Takže pravidla příslušnosti vyplývajícího z článku 12 nařízení č. 1215/2012 by se mohla dovolávat pouze osoba, která je osobou poškozenou ve smyslu čl. 13 odst. 2 téhož nařízení^[OMISSIS] [odkaz na vnitrostátní judikaturu].
21. Příklon k některému ze shora uvedených řešení bude mít značný dopad na všechny hospodářské subjekty v dané oblasti. Bude-li se přijato řešení, že se nabyvatel nároku, který provozuje profesionální činnost v odvětví pojištění, nemůže dovolávat pravidla příslušnosti vyplývajícího z čl. 7 bodu 2 a článku 12 nařízení č. 1215/2012, bude muset být žaloba podána u soudu členského státu, ve kterém má sídlo pojistitel, u něhož škůdce sjednal povinné ručení, i když se místo události a místo bydliště škůdce i poškozeného nacházejí v jiném členském státě.
22. Avšak v souladu s čl. 13 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 může být pojistitel ve věcech pojištění odpovědnosti žalován i u soudu, u něhož je podána žaloba poškozeného proti pojištěnému, pokud je to přípustné podle práva tohoto soudu. Podobnou úpravu obsahuje čl. 8 bod 2 nařízení č. 1215/2012, který připouští možnost žalovat osobu, která má bydliště v některém členském státě – jedná-li se o žalobu o záruku – u soudu, u něhož byla podána původní žaloba. V souladu se shora uvedeným čl. 822 odst. 4 občanského zákoníku v polském právu platí, že oprávněný z titulu náhrady újmy, která mu vznikla v důsledku události spadající do rámce pojištění občanskoprávní odpovědnosti, může svůj nárok uplatnit přímo proti pojistiteli.
23. Z toho plyne, že chce-li nabyvatel nároku získat možnost žalovat pojistitele, s nímž viník nehody sjednal povinné ručení, u soudu místa události, musí žalovat

samotného pojištěného, neboť se pak bude moci dovolávat pravidla příslušnosti vyplývajícího z čl. 13 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 (případně z čl. 8 bodu 2 nařízení č. 1215/2012).

24. Shora uvedený výklad bude mít nepříznivé důsledky pro škůdce, který ponese celou řadu nákladů, i když jeho účast po boku žalovaného v tomto typu věcí není zcela nezbytná. Toto řešení rovněž není v souladu s polským právem, které připouští možnost poškozeného – a tudíž i nabyvatele nároku – žalovat pojistitele, u něhož škůdce sjednal pojištění, bez nutnosti žalovat samotného škůdce.
25. Dle názoru předkládajícího soudu by tedy bylo důvodné vykládat ustanovení článku 12 a čl. 13 odst. 1 a 2 nařízení č. 1215/2012 tak, aby byla připuštěna možnost žalovat pojistitele, s nímž škůdce sjednal povinné ručení, a to u soudu místa, kde došlo ke škodné události, aniž by bylo zapotřebí žalovat pojištěného.
26. Na závěr je třeba uvést, že odpovědi na obě předběžné otázky položené předkládajícím soudem jsou nezbytné pro rozhodnutí sporů, které mu byly předloženy. Pro položení shora uvedených předběžných otázek hovoří skutečnost, že z rozhodnutí polských obecných soudů, která jsou veřejně dostupná nebo jsou předkládajícímu soudu známa z jeho úřední činnosti, vyplývá, že shora uvedená ustanovení nařízení č. 1215/2012 jsou vykládána různým způsobem, což má za následek, že ve věcech s podobným skutkovým stavem jsou přijímána nestejná řešení co do příslušnosti vnitrostátních soudů.
27. [OMISSIS] [údaje týkající se řízení]